

Pető Józsefné

Az élet ott fakadt, a jövő ott kezdődött

GULAGOT megjárt szülők gyermeke vagyok.

Kevésen múltott, hogy az én életem ne orosz földön, egy munkatáborban kezdődjön el. A szüleim meséltek azokról az időkről, és ami megmaradt az emlékezetemben, azt most szeretném leírni ebben az igaz történetben. 1944 telén édesanyámat Fegyvernekről, sok sorstársával együtt vagonokban kényszermunkára kivittek Oroszországba. Anyukámat az utcáról mezőgazdasági munkára hívták, és később derült ki, hogy teljesen más volt a cél. Nagymamát figyelmeztették a faluban, hogy rejtsek el anyukámat, mert szedik össze a 18–32 év közötti fiatalokat, de már késő volt. Marhavagonokban hetekig tartott az út a célállomásig, az ukrainai szénbányáig. A vagonok fűtetlenek voltak, 40-50 ember, néha több is egybezsúfolva a hosszú úton. A vagon ajtaját ritkán nyitották ki, és vizet meg ennivalót is nehezen kaptak, az otthonról hozott ennivaló hamar elfogyott. A vagon aljára kis nyílást csináltak, így oldották meg a WC lehetőséget. Azt is mesélte édesanyám, hogy volt olyan vagon, ahol nagyobb nyílást lehetett vágni, és néhányan azon keresztül megszöktek, hogy mi lett a sorsuk, nem tudni.

Édesapám nem nagyon akart beszélni ezekről az időkről, szerette volna elfelejteni. Őt Taksonyból vagonírozták be, szintén 1944-ben. Felesége volt és egy kislánya, akik tüdőbajban meghaltak, amíg ő kint volt a fogságban. Ezt úgy tudta meg, hogy a test-

véri megírták neki levélben, mivel a Vöröskereszten keresztül lehetett levelezni. A szüleim ott ismerkedtek meg egymással. Édesanyám nagyon szép lány volt, 19 éves, kék szemű, hosszú barna haja volt, koszorúba fonva hordta. Apunak megakadt rajta a szeme, ahogy ő mesélte, és mindig a társaságát kereste. Ez a későbbiekben azért is volt jó, mesélte anyukám, mert a csinos, szép, egyedülálló lányok sok zaklatásnak voltak kitéve. Így anyukámat békén hagyták. Bányába osztották be őket dolgozni, nehéz csilléket kellett tologatni. A bányák rossz állapotban voltak, sok volt a bányaomlás. Egyszer beszakadt a bánya, anyukám az omlás egyik oldalán, apukám a másik oldalon, és kétségbeesetten kiabáltak egymásnak: Mi van veled? Életben vagy? Nem sérültél meg? Hál' Istennek, sértetlenül megúszták mind a ketten.

A lágerben az élet borzasztó volt, mesélte anyukám. Mikor megérkeztek, az oroszok nem voltak felkészülve ekkora embertömeg érkezésére. Nem volt fűtés, kevés volt a víz, az élelem néha ehetetlen volt, de legyűrték valahogy, mert nem volt más ennivaló, és borzasztóan éhesek voltak. A rossz körülmények miatt elszaporodtak a poloskák, és megjelent a tetvesség is a lágerekben. Anyukám szép haját is kopaszra nyírták. És kitört a tifusz. Sokan meghaltak, de hál' Istennek, a szüleim megúszták, ők nem kapták el. Örömteli dologról nemigen beszéltek. Az éltette a szüleimet, hogy

megszerették egymást, ott voltak egymásnak, és így kicsit könnyebb volt elviselni azt az öt évet.

Amikor apukám megtudta, hogy itthon hagyott családjá már nem él, egyre közelebb kerültek egymáshoz, és terveket szövögettek, ha hazajutnak, összekötik az életüket. Édesanyám 1949 tavaszán megtudta, hogy gyermeket vár. Nagy volt az öröm, de nagyon kétségbe is estek apuval, hogy ilyen körülmények között kell kihordania a babát, és vajon sikerül-e majd egészségesen megszülni engem. Akkor még semmi hír nem volt arról, hogy haza fogják engedni őket. Apukám próbált anyunak több és jobb minőségű ételt szerezni, de nem mindig sikerült. Sajnos terhesen is le kellett menni a bányába dolgozni, de mivel együtt voltak, apu kímélte őt, ahogy tudta. Volt ott egy orosz asszony, akinek nem lehetett gyereke, és elhalmozta anyut csokival, cukorral, étellel, de mint kiderült, nem önzetlenül tette. Abban reménykedett, hogy ha anyu ott szül meg engem, odaad majd neki, mert a nehéz körülmények között anyu és apu nem tudnak majd ellátni engem. Kérdeztem anyut, odaadtatok volna neki? De ő azt mondta, hogy ilyen eszükbe sem jutott, hiszen már nagyon várták, hogy megszülessek. Több baba is született a lágerben, és nagy volt az összefogás a kismamák között. Eljött 1949 novembere, anyukám egyre nehezebben bírta terhesen a munkát, és akkor jött a hír, hogy haza fognak mindenkit engedni. Nagy volt a boldogság, szüleim azon izgultak, hogy minél hamarabb eljőjön az indulás ideje, és én ne abba nyomorba és egy orosz lágerban születhessek meg. Öt év kényszermunka után édesanyám és édesapám 1949 novemberében hazaérkeztek a Szovjetunióból. Lesoványodva, az öt év

borzasztó emlékével, de reménnyel a szívükben, hogy az idő begyógyítja a sebeket. A hozzátartozókat értesítették a hazajövetelről, boldogan ölelték meg egymást a szülők és testvérek, és mikor anyukám elmondta, hogy babát vár, és bemutatta nekik apukámat, még nagyobb volt a boldogság. 1949. december 29-én egy bába segítségével megszülettem. A sok nélkülözés és éhezés, fagyoskodás és a nehéz robot miatt, amit édesanyám átélt, pici súlyllyal születtem. Mindössze 1600 gramm volt a súlyom, de hála Istennek, itthon születhettem meg, Magyarországon.

Nehéz idők jöttek, mert a szüleimnek a nulláról kellett kezdeniük mindent. Összeházasodtak. Apukám a Csepeli Vas- és Fémműveknél segédmunkásként kezdett dolgozni. Lakásuk nem volt. Egy társbérletben kezdték el az életüket egy Pest megyei településen. Egy évre a születésem után megszületett a húgom, így anyukám el volt foglalva a gyerekneveléssel. Öt évre rá született egy öcsém, de akkor már anyukámnál súlyos szívbetegséget állapítottak meg, sokat volt Balatonfüreden a Szívkórházban, műtétet javasoltak, de nem egyezett bele. Közben apukámnak gyomorműtétje volt, csonkolták a gyomrát fekély miatt. Ő nehezebben dolgozta fel az átélt borzalmakat, és az itallal próbálta feledtetni, de ez bizony nem a legjobb megoldás volt. Sajnos nem múlt el nyomtalanul az az öt gyötrelmekkel teli év a lágerban. Anyukám 1961-ben újra várandós lett, az orvosok le akarták beszélni a szülésről, de ő vállalta, és megszületett a kisebbik öcsém. Négyen vagyunk testvérek. Mivel anyukám betegeskedett, dolgozni nem tudott, apukám keresetéből szűkösen, de szeretetben éltünk. Évek múlva kárpótlást kaptak az államtól. Szüleim nyugdíj-kiegészítés címén

kérték. Ez ugyan segített az anyagi helyzetükön, de elfeledtetni nem tudta azt a gyötrelmes öt évet. Az igazi kárpótlás az volt, hogy rátaláltak egymásra, és emberek tudtak maradni, és szeretetben felneveltek bennünket. Apukám sajnos egy baleset következtében meghalt, anyukámat a nagyobbik öcsém vette magához, és szépen ellátta, ápolta az otthonában. Akkor már sokat betegeskedett, sokat volt kórházban. Mi is gyakran látogattuk őt a húgommal, vagy elhoztuk magunkhoz egypár napra vagy hétre. 82 évesen ragadta el a halál, az otthonában halt meg. Mindig azt mondogatta nekünk, nem hitte volna, hogy ilyen öregkora lesz, ilyen szeretettel vesszük őt körül. Hálás volt mindenért, amit nyújtottunk neki.

Az én életemre is rányomta a bélyegét, ami a szüleimmel történt. Sovány, rossz evő, beteges gyerek voltam, gyerekkoromban sokat vol-

tam a nagymamánál. Az általános iskola befejezése után nem tanultam tovább. Akkor egy Szolnok megyei kis településen laktunk, a nagyszülőknél. A nagyszülőknél nagy gazdaságuk volt sok állattal, hatalmas kerttel. Sok volt a teendő a ház körül, és ott volt a két kisöcsém. Apu Pesten dolgozott, munkásszállón lakott, havonta járt haza. Anyunak ott volt a házimunka, a nagyszülők ellátása és a két kisöcsém. Én voltam anyukám segítségére. Majd a nagyszülők halála után felköltöztünk Pest megyébe, apukám szülőfalujába. Dolgozni kezdtem, férjhez mentem, született két gyermekem, és van két unokám. 2006-ban 43 év munkaviszony után nyugdíjba mentem. Testvéreimmel szeretetben élünk, karácsonykor össze szoktunk jönni, család, gyerekek, unokák, és felidézzük a gyerekkorunkat, jókat beszélgetünk. Sajnos a szüleink már nem lehetnek közöttünk.

